

JORGGÁ HALLAN

Av/By Elle Sofe Henriksen

Kjære publikum!

BURES BOAHTIN/ VELKOMMEN!

DANS er som musikk, den griper oss på måter vi ikke alltid kan beskrive med ord.

Jorggáhallan inviterer deg til å la kroppens sanser ta inn bevegelsene, musikken, fargene, formene, formasjonene, transformasjonene, luktene, lydene, retningene, dynamikken og tempoet.

Hør, kjenn, se, observer!

Som dansekunstner er jeg nysgjerrig på de eldres erfaringer med dans og hvordan de forholder seg til kropp og bevegelse. Jorggáhallan er min andre helaftens danseforestilling, og den er basert på materiale jeg har samlet inn gjennom filmede intervjuer med eldre samer. Informantene har fortalt om hvordan de selv og andre i deres omgivelser beveget seg i sammenhenger som kan forbindes med dans. Tidsperioden for min beskjedne undersøkelse er nyere tid og fra levende kilder. Det vil si fra cirka 1940 til i dag.

Som kjent har de ikke vært mye dans blant samene, men noe er det. Det noe fanger min oppmerksomhet. Det å trekke jentene i beltet i bryllup, bevegelser under joiking, rørelser under læstadianske religiøse samlinger.

Jeg vil takke de eldre som har delt sin kunnskap så åpent med meg og foran kamera, alle medvirkende for et godt og inspirerende samarbeid og de økonomiske bidragsyterne.

God fornøyelse!

Elle Sofe Henriksen, Koreograf

DEAR AUDIENCE!

Bures boahtin/ Welcome!

Dance is like music: it moves us in ways we can't always describe with words. Jorggáhallan invites you to let your senses take in the movements, the music, the colours, the shapes, formations, transformations, smells, sounds, directions, dynamics and tempo.

Hear, feel, see, observe!

As a dance artist I'm curious about how the elders have experienced dance and how they relate to their own body and movement. Jorggáhallan is my second full-length dance performance, and it's based on material I have gathered through filmed interviews with elderly Sámi people. The elders have told me about how they themselves - and others in their surroundings - moved, in contexts that can be connected to dance. The time period for my modest study is from living sources, which means from around 1940 until today.

It's a well-known fact that there hasn't been much dance among the Sámi, but there is some. This something captures my attention. To pull at a girl's belt at wedding party's, movements while yoiking (traditional Sámi singing) and movements in religious gatherings.

I want to thank the elders for sharing their knowledge so openly with me and in front of the camera, all the contributors for a splendid and inspiring cooperation and the financial supporters.

Enjoy!

Elle Sofe Henriksen, Choreographer

Medvirkende/ Contributors

Konsept/idé/produksjon ELLE SOFE HENRIKSEN
Concept/idea/production

Koreograf/ Choreographer ELLE SOFE HENRIKSEN

Komponist/ Composer WIMME

Musikk skrevet og utført av WIMME SAARI, TAPANI
Music written and performed by RINNE, TUOMAS NORVIO, JUUSO
HANNUKAINEN, MATTI WALLENIUS

Dansere/ Dancers THOMAS L. GUNDERSEN,
ELLE SOFE HENRIKSEN

Medskapere SEMEN BOLSHONOV, ALEXANDRA
Fellow creators WINGATE, MARIANNE KJÆRSUND,
ESTHER WROBEL

Kostymer ANN MARI SARA,
Costumes ELLE SOFE HENRIKSEN

Lysdesign / Lighting design NIELS JENSEN

Lys og lyd ISAK BJØRN
Light and sound technician

Finansiert av NORSK KULTURRÅD, DAIDDA-
Funded by FOANDA, KULTURKONTAKT NORD,
SCENEKUNSTBRUKET (SPENN),
FOND FOR UTØVENDE KUNSTNERE,
FOND FOR LYD OG BILDE
SAMEDIGGI/ SAMETINGET I NORGE

I samarbeid med DANSEARENA NORD
In collaboration with

Bevegelser/ Movements

Gaikut boahkánis	Dra i beltet/ <i>Pulling in the belt</i>
Váccašit guovtte - guvlui	Gå frem og tilbake/ <i>To walk back and forth</i>
Njuikestallat juolgetbeal alde	Småhoppe på en fot/ <i>Jumping slightly on one foot</i>
Sallut birra-čeahpálaga	Holde rundt hverandre/ <i>Embracing one another</i>
Feara movt gieđaiguin fáipput	Vifte med armene på diverse måter/ <i>Waving your arms around in all sorts of ways</i>
Rámpon-láhkái gieđa vuohttut	Vugge armen på en skrytete måte/ <i>Moving your arms in a bragging way</i>
Jorggáhallat	Plutselig snu seg rundt (for å vise fram seg selv og kofta) / <i>Quickly turning, showing off your gákti dress</i>
Čearčut	Armene i kryss, småhoppe og holde beina fra hverandre / <i>Crossing the arms, jumping slightly while keeping your legs apart</i>
Čeavžut	Gå frem og tilbake med knærne bøyd utover/ <i>Walking back and forth with your knees bent outwards</i>
Lihkhusaide boahhtit	Komme i religiøs rørelse/ <i>Entering into religious trance/movement</i>
Jodášit	Bevege seg rundt / <i>Moving around</i>
Sojadit	Bøye, Gyng/Swaying
Jorrat	Snurre/ <i>Spinning</i>

Prosessene

INTERVJUER

En titalls eldre samer mellom 55 og 85 år har fortalt om hva de selv har opplevd, praktisert og sett når det gjelder bevegelse, dans og danselignende skikker. De har beskrevet og vist bevegelsene, forklart intensjonene for skikkene og hvordan hverdagen på den tiden var. Det har vært viktig å forstå levemåten fra tiden de eldre fortalte om, for å forstå dansens/bevegelsens rolle i det hele.

FRA KAFFE I STUA - TIL SCENEN

Fra intervjuene hjemme i stua, tok vi informasjonen inn i dansestudio. Vi så på filmene av intervjuene. Derfra begynte det kunstneriske arbeidet, å tolke informasjonen fysisk, gjennom våre kroppar med vårt eget fysiske uttrykk. Vi lot bevegelsesmaterialet "leve sitt eget liv". Med det menes at skulle det innsamlede materialet overføres til en scene og fungere i en forestilling, måtte det bli noe eget. Og det ble til Jorggáhallan.

THE PROCESS

Interviews

Ten elderly Sámi people between 55 and 85 years old have told me about what they themselves have experienced, practised and seen when it comes to movement, dance, and dance-like customs. They have described and showed the movements, explained the intentions of the customs and how everyday life was back then. It's been important to understand the way of life during the time the elders were telling about, in order to better understand the role the specific dance/movement had.

From coffee in the living room- on to the stage

From the interviews at home in the living room, we brought that knowledge to the dance studio. We watched the films of the interviews, and that is when the artistic work started. We interpreted the information physically, through our own bodies, with our own physical expressions. We allowed this material to "live its own life", meaning that if we wanted the collected materials to be transferred on to a stage and work as a performance, it had to become something on its own. This own is the performance Jorggáhallan.

Refleksjoner **om dokumentasjons-arbeidet**

Dansere bruker å si at kroppen ikke kan lyge. Og dette er en spennende tanke også i denne sammenhengen hvor de eldre ikke tenker på sin kunnskap som dans. Da jeg observerte deres bevegelser kunne jeg se at det ikke var første gang de gjorde dette. Selv om de tonet ned beskrivelsene muntlig, så var det tydelighet og presisjon i deres kropper og bevegelser.

De eldre beskrev og viste enkle bevegelser, bevegelsene er lite strukturert, de oppstår uplanlagt/spontant, det er repetisjon, små variasjoner, lite høytidelig, improvisasjon. Veldig likt måten man beskriver det å joike.

Det å dokumentere dans/ bevegelser, handler ikke bare om selve bevegelsene, men like mye om bakgrunnen, kroppsforståelse, åndelighet, tenkemåten og sammenhengen for bevegelsene, konteksten de gjøres i og nyanser i det samiske språket. Derfor er det relevant i et større samfunns-perspektiv også.

MANGE AV DE BESKRIVELSENE som de eldre kommer med er enkle bevegelser, og kjente bevegelser fra hverdagen. Som feks det å gå, gyng og småhoppe. Når blir så disse vanlige bevegelsene til dans? Jeg har tenkt slik at hvis du ikke har noen praktisk grunn for dine gjentatte bevegelser, da er det dans. Du får ingen arbeid gjort med čearčun, å vugge armen eller med gyngingen. Du beveger deg for å bevege deg. Og de gangene man beveger seg slik, uten en praktisk grunn, da tenker jeg at det er danselignende skikker vi har her i Sápmi.

LIHKAHUSAT/ RØRELSE

Under læstadianske samlinger og gudstjenester i kirken blir enkelte i menigheten åndelig berørt. Folk som kommer i lihkahusat/rørelse, klapper, hopper og takker, det er en slags transe. Rørelsen var vanlig blant de fleste læstadianske forsamlinger opptil ca. 1970- tallet, og oppstår visstnok fortsatt i noen forsamlinger.

BELTETREKKING

I Kautokeino (muligens også andre steder) var det opptil cirka slutten av 1970- tallet tradisjon å trekke jentene i beltet under bryllupsfeiringer. Kort fortalt handlet dette om å finne seg et koneemne. Og da trakk guttene jentene ved beltet ved anledninger som bryllup og andre festligheter.

SAMSKI KADRILL OG 8-DANSEN

I første del av Jorggáhallan prosjektet hadde jeg gleden av å jobbe sammen med en samisk danser fra Russland. I den forbindelse lærte jeg to samiske danser fra Russland. Samski kadrill og 8-dansen er to danser som kildinsamene i Russland kaller sine tradisjonelle danser. Bevegelsene i dansene representerer ting som hører til den samiske kulturen. Det finnes flere samiske dansegrupper på Russisk side som danser stilisert dans og disse samiske dansene.

Å beveges av bevegelser

DET ER IKKE SÅ LETT Å FORSTÅ DANS når det er en kunstform man sjelden kommer i kontakt med, det er vanskelig å gripe en kunstform når man vet den har begrep man ikke kan – men Jorggáhallan viser samisk dans på en måte som knapt trenger teori. Det er noe intuitivt i dansen Elle Sofe Henriksen har undersøkt seg fram til, man behøver ikke forstå den med danseteoretiske begrep, man kan forstå den som same, eller rett og slett bare som et menneske som beveger seg i sosiale sammenhenger, slik vi alle gjør.

Jorggáhallan viser hvordan vi rører oss, hvordan vi rører ved hverandre, hvordan rørelsen foregår, og hvordan man kan bli rørt til tårer av bevegelser man knapt hadde tenkt over at eksisterer – før de her blir presentert som noe det faktisk er verdt å ta vare på.

Jorggáhallan burde en gang for alle begrave myten om at samisk kultur ikke inneholdt dans, eller – og muligens viktigere – den viser oss kanskje at vi ikke behøver å sitte fast i vestlige ideer om hva dans skal være. At bevegelsene som har blitt gjort i forskjellige mer eller mindre hverdagslige sammenhenger, kan overføres til en helaftens forestilling, en forestilling som viser oss at moderne samisk dans er et sted å gjenkjenne kulturen vår.

Dette er en opplevelse jeg unner alle, en dans med lihkahusat som både utvider perspektiver og åpner for innsikt. Og om samisk kulturs framtid skal koreograferes, tror jeg ikke vi har noe å frykte, med mennesker som Elle Sofe ved roret.

Siri K. Gaski - skribent og blogger

TO BE MOVED BY MOVEMENT

Dance isn't easy to understand when it's a form of art you rarely come into contact with, it's hard to grasp an art form when you know it has terminology you don't know – but Jorggáhallan shows Sami dance in a way that hardly needs theory. There's something intuitive in the dance Elle Sofe Henriksen has researched her way to, there is no need to understand it with theoretical terms of dance, you can understand it as a Sami person, or, quite simply as a person who moves in social situations, as we all do.

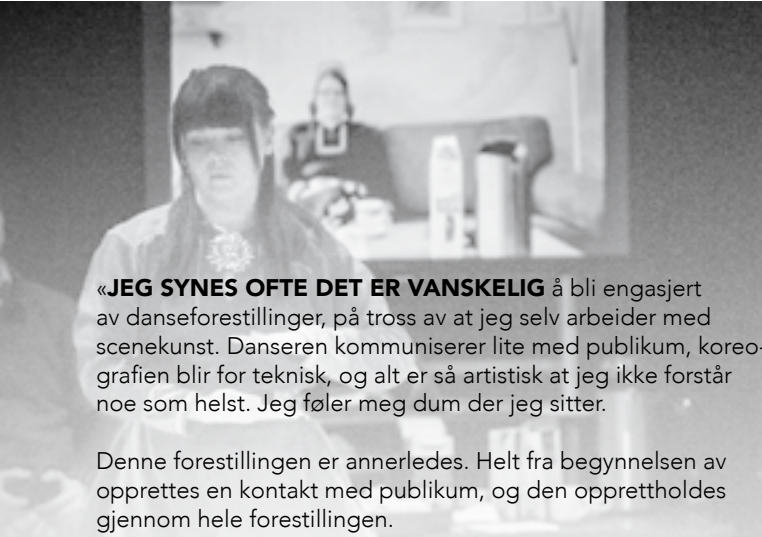
Jorggáhallan shows how we move, how we move each other, how exaltation happens, and how you can be moved to tears by movements whose existence you had barely considered – until they are presented here as something worth remembering.

Jorggáhallan should once and for all bury the myth that Sami culture had no form of dance, or – and perhaps more importantly – it might show us that we needn't be stuck in western ideas of what dance is supposed to be. That movements that have occurred in different forms of everyday situations, can be transferred to a performance, and a performance that shows us that modern Sami dance is a place to recognise our culture.

This is an experience I wish for everyone, a dance with lihkahusat that bring both new perspectives and insight. And if the future of Sami culture needs a choreographer, I don't believe we have anything to fear with people like Elle Sofe leading the way.

Siri K. Gaski - writer and blogger

«**JEG SYNES OFTE DET ER VANSKELIG** å bli engasjert av danseforestillinger, på tross av at jeg selv arbeider med scenekunst. Danseren kommuniserer lite med publikum, koreografien blir for teknisk, og alt er så artistisk at jeg ikke forstår noe som helst. Jeg føler meg dum der jeg sitter.

Denne forestillingen er annerledes. Helt fra begynnelsen av opprettes en kontakt med publikum, og den opprettholdes gjennom hele forestillingen.

Danseren, Elle Sofe, ønsker publikum velkommen, hun byr på kaffe, småpratere og viser en film. Denne filmen er en viktig nøkkel til forestillingen, fordi en del av bevegelsene som forklares i den korte dokumentaren finnes i forestillingen, i en ny kontekst. Bevegelser knyttet til det åndelige livet, slik som å klappe i hendene, hoppe på en spesifikk måte, holde om hverandre og be om tilgivelse, dukker opp i forestillingen, brukt på nye måter. Jeg forstår ikke alt, men jeg føler heller ikke et behov for å forstå. Jeg ser, føler og tolker.

Jeg ser en jente og en gutt som ber om tilgivelse og holder rundt hverandre. I den bevegelsen, i det øyeblikket, oppdager de nye former for kommunikasjon. De virker å bli forelsket, prøver forskjellige måter å holde rundt hverandre. De blir gamle. Med de eldres bevegelser hjelper og støtter de hverandre. Samarbeider. Det er rørende å se kjærligheten mellom et eldre

par, når livet går mot slutten. Både lyssettingen og musikken understreker den vidunderlige følelsen: kjærlighet.

I neste øyeblikk krever danserne vår oppmerksomhet og inviterer oss til å delta i forestillingen. Og vi deltar, vi leker oss. Mens vi leker, og glemmer at vi er del av en danseforestilling, begynner danserne å bevege på hendene, å ytre lyder som kan minne om joik. Det lekende publikumet blir stille. Håndbevegelsene er definitivt knyttet til joiken, bevegelsene har en rytme. Det er frydefullt. Jeg tenker på joikernes forskjellige stiler, hvordan de danser, måten de lager rytmen med kroppen mens de joiker.

Og på slutten ser vi høydepunktet i forestillingen, med opprinnelse i en tradisjonell flørtebevegelse som bruker beltet i kvinnekofta. Musikken til Wimme Saari er så talende, og koreografien så lekende, så spennende, men likevel beholdes det tradisjonelle grepet.

Denne forestillingen er et sjelelig vitamintilskudd. Det er en nytelse å se dansere bruke tradisjonell kunnskap, tolke den, og gjøre noe nytt ut av det, noe som bringer fram nye (og gamle) følelser i meg, og får meg til å tenke på meg selv, tenke på oss, som et dansende folk. Det får meg til å tenke på hvor fantastisk det er å oppleve moderne samiske historier, fortalt uten ord, vel vitende om at de vil kommunisere over hele verden.»

Sara Margrethe Oskal, Skuespiller og forfatter

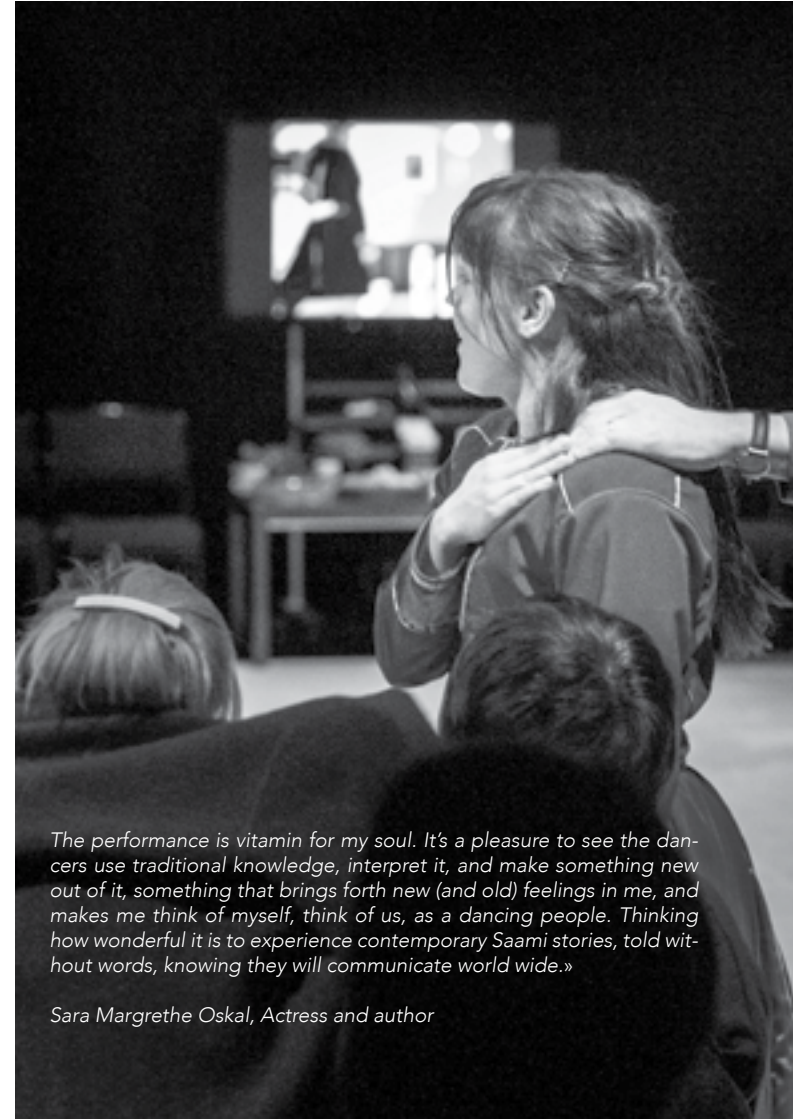
«I often find it hard to get involved in dance performances, even though I'm a stage artist myself. Often the dancer is not communicating with the audience, the choreography is too technical and everything so artistic that I don't understand anything. I just feel stupid sitting there.

This performance is different. From the very beginning a connection with audience is established, and that is kept throughout the performance. The dancer, Elle Sofe welcomes the audience, offers us coffee, chats and shows a movie. This movie is going to be an important key to the performance, because some of the movements that are explained in the short documentary appear in the performance, in a new context. Movements connected to the spiritual life like clapping hands, jumping in a certain way, or holding and asking for forgiveness are used in a new way, in the performance. I don't understand all of it but I don't feel any urge to understand either. I see, feel and interpret.

I see a girl and a boy asking for forgiveness and holding each other. In that movement, in that moment, they discover other ways of communicating. They seem to fall in love, trying out different ways of holding around each other. They become very old. With the movements of an old couple they help each other, give support. Cooperate. It's moving to see the love of an old couple, while life goes towards an end. Both the light and the music emphasize the wonderful feeling: love.

In the next moment the dancers demand for our attention and invite us to take part in the performance. And we take part, we play along. While we are playing, forgetting that we are a part of a dance performance, the dancers start to make movements with their hands, uttering some sounds that remind of yoiking. The playing audience becomes quiet. The hand movements are definitely connected to yoiking, the moves grove. It's joyful. I think of all the different styles that traditional yoikers have; the way they dance, the way they make the rhythm with their body while yoiking.

And at the end we see the best part of the performance, taking it's origin from a traditional flirting movement, using the belt of the traditional Saami female costume. The music of Wimme Sari is so suggestive, and the choreography is so playful, so exciting, but it still keeps its traditional touch.

The performance is vitamin for my soul. It's a pleasure to see the dancers use traditional knowledge, interpret it, and make something new out of it, something that brings forth new (and old) feelings in me, and makes me think of myself, think of us, as a dancing people. Thinking how wonderful it is to experience contemporary Saami stories, told without words, knowing they will communicate world wide.»

Sara Margrethe Oskal, Actress and author

www.ellesofe.com

Find Elle Sofe on Facebook and Youtube!

Finansiert av:
Funded by:

Dáiddafoanda

spenn.no

I samarbeid med:
In collaboration with:

